

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ελληνική γλώσσα ως η πολιτισμική κιβωτός¹ της ανθρωπότητας

Στο κείμενο που ακολουθεί ο καθηγητής Jacques Bouchard γράφει στα Ελληνοκαναδικά ΝΕΑ στις 12/6/2021 για τη σημασία της ελληνικής γλώσσας και τις έννοιες που κομίζει στον πολιτισμό της δύσης ως προς τις ανθρωπιστικές αξίες για το μέλλον του πλανήτη. Το κείμενο είναι διασκευασμένο.

«Η βασική αρχή, κατά τη γνώμη μου, είναι ότι η ελληνική γλώσσα, αρχαία, βυζαντινή και σύγχρονη, είναι μία και ενιαία: είναι η γλώσσα που εξακολουθεί να εκπολιτίζει την ανθρωπότητα και κατακτά όλο και περισσότερο τον πλανήτη μας. Είναι η γλώσσα που διαμόρφωσε τη Δύση.

α) Η ελληνική διέσωσε γνώσεις και εμπειρίες του μεσογειακού κόσμου: η ελληνική αφομοίωσε χιλιάδες λέξεις που προϋπήρχαν στην έσχατη χερσόνησο των Βαλκανίων, όπως εκατοντάδες τοπωνύμια, ονόματα θεών, πολιτικά ονόματα της εξουσίας, γεωγραφικά, δέντρα και φυτά, είδη υλικού πολιτισμού.

β) Ο τρόπος «του σκέπτεσθαι» που χαρακτηρίζει τους Έλληνες είναι η περιέργεια και επιθυμία να βάζουν τάξη στα φαινόμενα του σύμπαντος. Οι αρχαίοι Έλληνες προσπάθησαν να εξηγήσουν την πραγματικότητα με μύθους και έτσι δημιούργησαν μια πλούσια και περίπλοκη μυθολογία που αποτελεί την πρώτη ερμηνεία των φυσικών φαινομένων.

γ) Αλλά η μεγάλη ανακάλυψη του ελληνισμού έγινε όταν οι σοφοί μεταβλήθηκαν σε φιλοσόφους συστηματοποιώντας τους κανόνες του συλλογισμού και της επιστημονικής σκέψης. Και τότε όλες οι επιστήμες εκφράστηκαν στα ελληνικά και ο ελληνικός πολιτισμός μετατράπηκε και επιβλήθηκε σε αξία πανανθρώπινη.

δ) Μοναδική τύχη ήταν η ελληνική γλώσσα, που έφτασε στο κορύφωμά της καθαρά λογικής σκέψης, και κατάφερε να εκφράσει τα βασικά διδάγματα του χριστιανισμού μέσα από τα Ευαγγέλια και άλλα κείμενα της Εκκλησίας.

Η ελληνική, όμως είναι και η γλώσσα του μέλλοντος. Η έννοια του ελληνικού πολιτισμού ως η τελειότερη έκφραση της ανθρώπινης νόησης και καλαισθησίας πέρασε από μερικά στάδια, για να

¹ Μέσο διατήρησης και φύλαξης της πολιτισμικής κληρονομιάς

φτάσει ως εμάς. Είναι ο δυτικός κόσμος που ανακαλύπτει τον ελληνικό πολιτισμό και τον μελετάει σε βάθος δίνοντας στη γλώσσα, στις τέχνες και τις επιστήμες τα πρωτεία² στην παγκόσμια ιστορία. Η μελέτη του ελληνικού πολιτισμού αναδεικνύει το διεθνή χαρακτήρα του ανθρωπισμού που διαφαίνεται στο θησαυρό των ελληνικών κειμένων. Από τότε η τυπογραφία, η μετάφραση των έργων, η διάδοση του ελληνικού ανθρωπισμού, κερδίζουν όλους τους λαούς στη Δύση και πέρα από αυτήν.

Έλληνες και φιλέλληνες ανά τον κόσμο αναμένουν από την ελληνική νεολαία να αναλάβει την καλλιέργεια και τη μεταλαμπάδευση³ της δικής της κληρονομιάς.

Όταν έχετε, ω παιδιάς Ελλήνων, την καλή τύχη να μιλάτε ελληνικά στο σπίτι, δεν αφήνετε τέτοια γλώσσα ακαλλιέργητη. Η ελληνική παραμένει η πιο χρήσιμη γλώσσα για την ορολογία όλων των επιστημών, αλλά πέρα απ' αυτό η ελληνική διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο σκέπτεται ο σύγχρονος άνθρωπος και ίσως αποτελεί τελικά έναν τρόπο ζωής, μια φιλοσοφία της ζωής, για σήμερα και για αύριο».

A3. Ο καθηγητής J. Bouchard αναλύει τη δύναμη της ελληνικής γλώσσας ιστορικά και προτρέπει τους νέους να την αγαπήσουν. Σε πείθουν τα επιχειρήματά του; Θα προσέθετες και άλλα προκειμένου να παροτρύνεις τους συνομηλίκους σου να σέβονται την ελληνική γλώσσα και να τη μιλούν σωστά; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Γιώργος Θεοτοκάς (1905-1966)

Λεωνής

Στο απόσπασμα ο έφηβος Λεωνής εκφράζει τον προβληματισμό του και την αγάπη του για την ελληνική γλώσσα σε συζήτηση που έχει με τον γάλλο δάσκαλό του Γκαλιμπόρ.

(Τυχαία συνάντηση του εφήβου Λεωνή με τον δάσκαλό του κ. Γκαλιμπόρ στον Κήπο).

-Γκαλιμπόρ: Από τις εκθέσεις σας παρατηρώ ότι έχετε κάποια κλίση στη λογοτεχνία. Θα πρέπει να την καλλιεργήσετε. Μπορεί μια μέρα να κάνετε κάτι καλό.

²υπεροχή

³Μετάδοση γνώσης και πολιτισμού

-Λεωνής: Ίσως γράψω κάτι μια μέρα, αλλά η λογοτεχνία για μένα δεν μπορεί να είναι άλλο τίποτα παρά ένα πάρεργο⁴. Η μεγάλη μου κλίση είναι η ζωγραφική.

-Γκαλιμπούρ: Έστω. Καλλιεργήστε τις δύο κλίσεις παράλληλα. Οι δύο αυτές τέχνες συναντιούνται καμιά φορά στο ίδιο πρόσωπο. Κ' η ζωγραφική, βέβαια, έχει απέναντι στη λογοτεχνία τούτο το πλεονέκτημα· ότι μιλά μια γλώσσα που την καταλαβαίνουν όλα τα έθνη, δεν έχει ανάγκη από μεταφραστές. Για αυτό άλλωστε, αν πρόκειται μια μέρα να γράψετε, σας συστήνω να γράψετε γαλλικά.

-Λεωνής: Νομίζετε ότι είναι σωστό να αρνηθεί κανείς την πατρίδα του;

-Γκαλιμπούρ: Δεν είπα τέτοιο πράγμα, για όνομα του Θεού!

-Λεωνής: Μα το να αρνηθεί κάποιος τη γλώσσα του δεν είναι το ίδιο σα να αρνείται την πατρίδα του;

-Γκαλιμπούρ: Ίσια –ίσια, σας λέω να διατηρήσετε την εθνικότητά σας, την εθνική ιδιορρυθμία σας, το ελληνικό σας πνεύμα, τέλος-πάντων καθετί που σας κάνει να ξεχωρίζετε ανάμεσα στα έθνη, υπό τον όρο βέβαια, αυτό να έχει ανθρώπινη αξία.

-Λεωνής: Εμένα υπάρχει ένα πράγμα που με δένει πολύ στενά με το έθνος μου κι αυτό είναι ακριβώς η γλώσσα μου. Με αυτό τον τρόπο διατηρώ την εθνικότητά μου, την εθνική ιδιορρυθμία μου, το ελληνικό μου πνεύμα και καθετί που με ξεχωρίζει από τα άλλα έθνη. Η γλώσσα και το γράψιμο είναι ένας τρόπος να επικοινωνήσι κανείς με την ανθρωπότητα με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Δεν μπορείτε να φανταστείτε τι είναι αυτή η μεγάλη χαρά που με κατέχει όταν πάω να γράψω δύο στίχους και νιώθω ότι αγγίζω μια γλώσσα δροσερή, ολοκαίνουρια, ασχημάτιστη, ότι την πλάθω όπως θέλω, ότι συμμετέχω σε ένα πολύ μεγάλο γεγονός, σε ένα έργο προορισμένο να ζήσει αιώνες, ίσως χιλιετίδες, στη διαμόρφωση μιας καινούριας γλώσσας- και ότι η τόσο νέα αυτή γλώσσα είναι εξίσου ελληνική όσο κι η γλώσσα του Ομήρου”.

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς συνδέει ο ήρωας τη γλώσσα με το έθνος στο απόσπασμα που σας δόθηκε; Συμφωνείς με αυτή την άποψη; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

ή

2. Υπόθεσε ότι στέλνεις μια επιστολή στον Λεωνή, για να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου σε όσα αναφέρει για τη γλώσσα στο κείμενο.

Μονάδες 25

⁴ Δευτερεύουσας σημασίας έργο